

мування знань про засоби і методи діагностики, збереження і зміцнення здоров'я, з іншого — організація здорового способу життя (репродуктивного і виховуючого середовища) як окремого індивідуума, так і суспільства в цілому. Здоров'я — це не тільки відсутність хвороб, але і фізична, соціальна і психологічна гармонія людини, а також доброзичливі відносини з людьми, природою, нарешті, самим собою. Саме тому не втрачають актуальності слова Сократа, сказані тисячі років тому: «Здоров'я не все, але все без здоров'я — ніщо».

Література

1. Бесєдіна О.А., Кошакова Т.М., Даниленко Г.М. Проблеми погіршення стану здоров'я дітей та підлітків в умов навчального закладу // Актуальні проблеми та основні напрямки розвитку профілактичної науки і практики. — Харків. — 1997. — С. 51-55.
2. Квашніна Л.В. Нові підходи до оцінки стану здоров'я та діагностики ранніх його порушеннях у дітей шкільного віку // Автореф. дис ... д-ра мед. наук — К., 2000. — С. 36.
3. Неділько В.П. Шляхи удосконалення медичної допомоги дітям України // Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. — К., 2007. — С. 38-41.
4. Неділько В.П., Камінська Т.М., Руденко С.А. Шляхи покращення стану здоров'я дітей шкільного віку // Гігієна населених місць. — Вип. 44. — К., 2004. — С. 546-549.

САМООРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ЛЮДИНИ

Малаканова Л.В., Сорокіна Г.Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Процеси гуманізації, демократизації, глобалізації, які захопили все людство, спонукають освіту шукати нові шляхи і підходи до організації навчально-виховного процесу. Розроблена нова філософія освіти змістила пріоритети, поставивши метою освіти — гармонійний розвиток особистості. Відповідно, у центр навчально-виховного процесу — людину — цей один із найзагадковіших феноменів Всесвіту.

Досі залишається актуальним питання: якою ж є людина за своєю природою. Чи містить вона в собі лише земне начало чи має, одночасно, і космічне та є синтезом земного та космічного. Спробуємо поміркувати над цим, звернувшись до сучасної науки, духовно-езотеричних філософських систем, релігійних вчень.

Уявлення про людину як цілісну істоту, відкриту систему, симбіоз; про її космічність, взаємозв'язок із Абсолютом; глибинні взаємозв'язки мікрокосму та макрокосму розроблялися у релігійних, духовно-езотеричних ученнях, і античній і європейській філософії, у межах філософії всеєдності вченими-космістами, що дуже вплинуло на розробку та становлення як класичних, так і сучасних наукових концепцій.

Так, ще Гермес Трисмегист акцентував увагу на єдності законів Всесвіту, він назвав людину "мікрокосмом" і висунув ідею, згідно з якою пізнання Всесвіту ("макрокосму") передує пізнанню людиною себе. Подібну думку можна зустріти і у Платона, який розглядає тіло будь-якої живої істоти як замкнуту систему мікрокосму, що відповідає системі вселенського руху в макрокосмі. Підтримуючи цю думку в тому, що внутрішній світ людини — мікрокосм, який взаємодіє з макрокосмом, ми все ж такі мусимо виправити неточність — людина — це відкрита система, яка взаємодіє з макрокосмом.

Видатний український мислитель Г.С. Сковорода закликав людину до

пізнання себе як мікрокосму, який є образом і подобою макрокосму: через самопізнання пізнати сутність життя і світу.

У духовно-езотеричних філософських ученнях (Теософії, Живій етиці тощо) зазначено, що у глибинній сутності людини криється потаємний зв'язок її з Богом і Всесвітом, і лише мікрокосм здатен зрозуміти макрокосм. М. Бердяєв теж стверджував, що людина тому пізнає таємницю Всесвіту, бо вона одного з ним складу, одної суті, бо в ній живуть ті ж стихії, діє той самий розум. Усі сили та могутність космосу у потенційному стані містяться в кожній людині. Підтвердження знаходимо в Агні-Йозі, де стверджується, що центри Космосу тотожні з центрами людини. Отже, людина несе в собі всі прояви Космосу.

За дослідженнями А.В. Гулиги, вся вітчизняна філософія кінця ХІХ — початку ХХ ст. — космічна, пронизана ідеєю вседності, взаємозв'язку мікро- та макрокосму. К.Цюлковський писав про Розумні Сили Всесвіту і одухотворений Космос. А В.І. Вернадський розробив концепцію ноосфери Землі чи сфери Розуму, яка тісно взаємопов'язана і взаємозумовлена рівнем духовної еволюції людства.

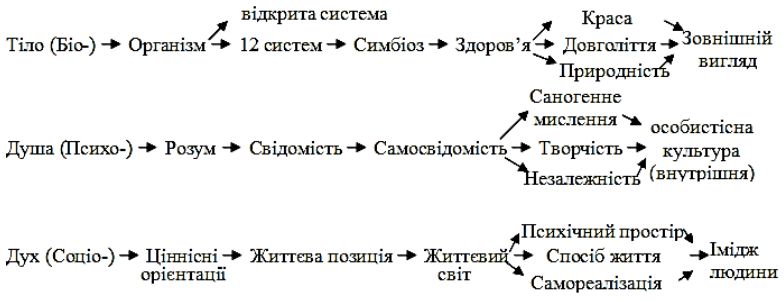
Сучасні дослідники космопланетарного феномену людини В.П.Казначуєв і Є.А.Спірін, узагальнюючи результати наукових, природничо-наукових та гуманітарно-культурологічних підходів до вивчення людини як цілісного космопланетарного явища, підтверджують думку М.К.Періха та роблять висновок, що людина — житель Землі та Всесвіту. Звернімося до першоджерела: за словами видатного мислителя М.К.Періха, людина є спочатку жителем Космосу, а потім — Землі.

Для пізнання людини, дослідження її земної і космічної сутності необхідно поєднати надбання науки та релігії, бо вони збагачують одна одну. На думку Вівекананда, це два шляхи пізнання, два шляхи проникнення у істинну сутність буття людини. Про значення такої співпраці писав і В.І.Вернадський, вказуючи, що релігія має колосальне майбутнє, але форми її ще не знайдені. "Майбутнє знання нічого не ігноруватиме, як нехтували ми — злісні неuki — дані релігії, творіння філософів, письменників і вчених древності, " — таку думку висловив К.Є.Цюлковський. Насправді, шляхи у науки та релігії різні, проте мета одна — це пізнання істини. Інтеграція істинних сокровених знань — надбання науки та релігії буде сприяти досягненню людиною гармонії як із собою, так і зі Всесвітом.

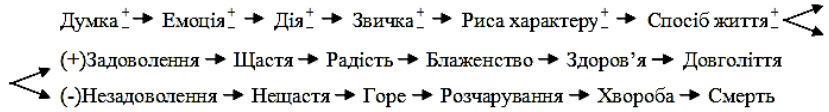
Можна стверджувати, що ідеї, думки, дослідження Г.Сковороди, О.Блаватської, В.Вернадського, О.Чижевського, К.Цюлковського, О. і М.Періхів, М.Бердяєва та багатьох інших слугують теоретичною основою та спонукають до нових відкриттів у пізнанні сутності буття, зокрема людини. Осмислення наукового та теософського розуміння сутності людини дає можливість усвідомити, що вона має спільну основу.

Філософія говорить про те, що людина біопсихосоціальна істота. Християнське вчення стверджує, що людина триєдина як Бог, бо має тіло, Душу і Дух. Називаючи по-різному триначало людини, вони мають на увазі одне і те ж саме.

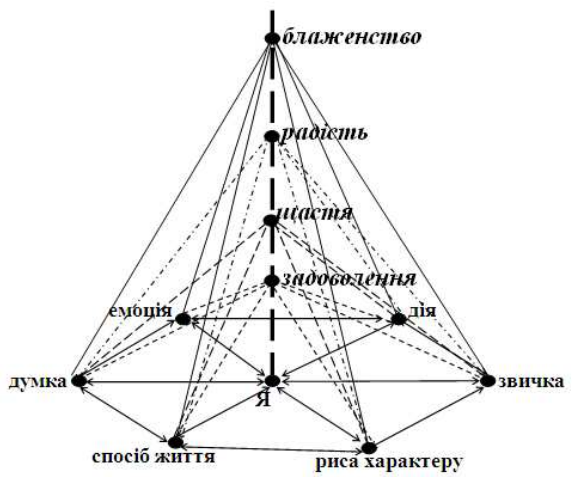
Спираючись на твердження О.М.Періха про те, що шлях еволюції людини від самосвідомості, через самопізнання до самотворчості, ми проектуємо самоорганізацію внутрішнього світу людини. Основою проекту є логічні ланцюги:

Провідною ідеєю проектування самоорганізації внутрішнього світу людини є опора на її мислення та його продукт — думку, а саме:

На підтвердження такої причинно-наслідкової залежності наведемо твердження В.І.Вернадського: "Майбутнє людини завжди у великій мірі створюється нею самою." "Надія на людину розумну — єдина надія в нашому тривожному світі, бо людина є на Землі тим агентом, який може зруйнувати її, а може перетворити на квітучий рай". І подамо модель щастя:

Отже, спираючись на попередній потужний досвід пізнання сутності буття людини, ми в основу проекту самоорганізації внутрішнього світу людини поклали: пізнання можливостей власного тіла, саногенне мислення та творення власної життєвої позиції, а результатом реалізації його — зовнішній природний вигляд людини, її особистісна культура та імідж як самореалізація свого внутрішнього світу.

Література

1. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление. кн. 2. — Москва: Наука, 1991. — 271 с.
2. Бердяев Н.А. Философия свободы: Смысл творчества. — М.: Правда, 1989. — 607 с.
3. Тюріна Т.Г. Духовна педагогіка: Витоки, сутність і перспективи розвитку. Монографія. — Львів: СПОЛОМ, 2005. — 276 с.

МЕТОДИКА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ РОБОТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Дулій В.О.

*Філія Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру
в Полтавському районі*

Важливою проблемою системи загальної середньої освіти є наукове розроблення методики розвитку творчих здібностей школярів у процесі дослідницької діяльності. Методика впровадження дослідницького методу навчання в практику загальноосвітньої школи недосконала, має ряд проблем і тому у старшій школі не слід очікувати значного поширення класів з поглибленим вивченням біології, де б цей метод міг би бути реалізований. [3]

Біологія як навчальний предмет відзначається своєрідністю форм і методів викладання, які впливають із специфіки об'єктів навчання (живі організми, явища живої природи та її розвиток). [5] Тому система організаційних форм включає, крім уроків, екскурсії, навчально-практичні заняття, позаурочні та позакласні роботи в живому куточку, на пришкільній навчально-дослідній ділянці, домашні дослідницькі роботи тощо.

Упроваджуючи в навчально-виховний процес з біології нову навчальну програму для старшокласників, педагоги — предметники мають знати, що одне із завдань шкільного курсу «Біологія» визначається як розвиток розумових здібностей та якостей особистості, прагнення до самоосвіти, самооцінки, самореалізації в різних видах діяльності. На виконання цього завдання спрямовані сучасні педагогічні технології організації дослідницької діяльності учнів під час навчання їх біології.

Дослідницька робота учнів може проводитись як індивідуально, так і колективно. Вибір її організаційних форм визначається нахилами учнів до певних видів діяльності, рівнем їх базової підготовки, організаційно-технологічними можливостями навчального закладу, рівнем науково-методичної підготовки вчителя біології, матеріально-технічним забезпеченням кабінетів біології.

Дослідницька еколого-натуралістична робота старшокласників розпочинається на уроках біології під час проведення практичних занять, біологічних експериментів, дослідів, які спрямовані на ознайомлення учнів з методами дослідження природи, розвиток їх умінь та навичок самостійної роботи, зацікавлення школярів основами біології. Як виявляється, практичними уміннями й навичками організації та проведення лабораторних, практичних робіт володіють не всі педагоги. Недостатня увага цьому питанню приділяється при підготовці студентів у вищих навчальних закладах та курсах підвищення кваліфікації учителів.

На жаль, результативність проведення дослідницької роботи залежить не лише від підготовки вчителя до уроку, а й від безпосереднього матеріально-технічного оснащення. Застаріла матеріально-технічна база біологічних кабінетів, особливо сільських шкіл, відсутність елементарного: мікроскопів, мікропрепаратів та лабораторного обладнання, не в змозі у повному обсязі